

LOOSDUINEN: DEEL 3. BOHEMEN EN MEER EN BOS, WALDECK EN HOUTWIJK

Daltoncollege, voorgevel

In de twee vorige edities van Ons Den Haag beschreven we de Loosduinse wijken Kom en Kraayenstein, Madestein, Vroondaal, Ockenburgh en Kijkduin. Nu pakken we de draad weer op waar we met onze denkbeeldige fietstocht gebleven waren, bij het hondenveldje aan de Savornin Lohmanlaan. Daar steken we de Machiel Vrijenhoeklaan over naar de wijk Bohemen en Meer en Bos.

Links liggen de bosjes van Pex, die tot de stedelijke ecologische hoofdstructuur van Den Haag behoren. In de 19^e en 20^e eeuw stonden hier drie boerderijen: Daal en Berg, Berg en Dal en De Wildhoeve. Namen die nu nog terugkomen in straatnamen in de omgeving. De hoeve Berg en Dal was eigendom van de familie Pex, vandaar de naam van de bosjes. In de Tweede Wereldoorlog is hier veel schade aangericht. Het bos werd gerooid voor de aanleg van een tankgracht. Daal en Berg en De Wildhoeve werden afgebroken. Nu vinden we op deze plek voetbalvelden en tennisbanen, en een gemengd loofbos dat na de oorlog werd aangeplant.

Aan de andere kant ligt de woonwijk Bohemen. De naam is ontleend aan Frederik, koning van Bohemen, neef van de prinsen Maurits en Frederik Hendrik. In 1620 streek hij hier

neer na uit Tsjechië te zijn verbannen. Behalve de naam heeft deze wijk niet veel met deze voorvader te maken. Het eerste straten- en verkavelingsplan dateert uit het zogeheten 'Plan West' van 1927. De bebouwing die ten prooi viel aan de Atlantikwall werd na de oorlog vervangen. Dat leverde een interessante mix van bouwstijlen op. Art Deco naast Nieuwe Zakelijkheid, de Internationale Stijl en Delftse School. Het zijn halfgesloten middelhoge bouwblokken naast eengezinswoningen; in een ruime opzet, met lange groenstroken, waterpartijen en voortuinen in de zijstraten.

We komen langs de Haagse Beek in de Dotterbloemlaan terecht. Zo'n typische groenblauwe lijn met monumentale gevels in de stijl van de Delftse school. Aan het einde is de achtergevel van het Dalton College aan het zicht onttrokken door opgeschoten groen. Aan de andere kant, vanaf de Aronskelkweg, zien we de indrukwekkende voorgevel aan de overkant van het water. Het is een rijksmonument, gebouwd in 1930, een fraai voorbeeld van de Nieuwe Haagse School, ontworpen door de architecten Brandes en van der Zwart. Rechts om de hoek valt onze blik op de taps toelopende symmetrie van de vijver aan het Pinksterbloemplein. Vervolgens komen we langs weer zo'n groene strook bij het

Chinese muur (foto Frans Schmit)

landgoed Meer en Bos uit, het tweede robuuste groengebied in deze buurt. Geen wonder dat de bewoners hier zo tevreden zijn over hun woonomgeving en dat er heel weinig wordt verhuisd.

Het landgoed bestaat uit een rechthoekig bosgebied met daarbinnen het Segmeertje. We passeren er vogelopvang De Wulp van de Haagse Vogelbescherming, een vrijwilligersorganisatie die jaarlijks zo'n 7.500 gewonde wilde vogels verzorgt. Dat niet alleen, er worden ook vleermuizen, eekhoorns en egels gebracht. We komen voorbij het voormalige landhuis en vervolgen onze weg richting Waldeck en het Wijndaelerplantsoen dat ooit door de Laan van Meerdervoort van het landgoed werd afgescheiden.

Dan komen we in de Aaltje Noordewierstaat en zien meteen links de Pastoor van Arskerk liggen, een gemeentelijk monument uit 1969, ontworpen door Aldo van Eyck. Het gebouw is hoekig en heeft een contemplatieve uitstraling. De binnenkant is daarentegen uiterst sfeerful, vooral vanwege het licht dat door de koepels op het dak van boven

Huis Rozenburg

komt. Hier voorbij, in de Landréstraat, krijgen we een indruk van het langste gebouw van Den Haag, de 'Chinese Muur'. De architecten Wils en Ottenhof ontwierpen het in 1965 om de achterliggende nieuwe wijk te beschermen tegen de zeewind. Ondanks de lengte van een halve kilometer, met 30 trappenhuisen over 6 bouwlagen, is het niet massaal of bedrukkend. Dat komt door de flauwe bocht die er in zit.

Bij het Beethovenpad vervolgen we onze weg langs de groene ruggengraat van de wijk, die helemaal doorloopt via het Strausspad tot aan de Groen van Prinstererlaan. Het is een ecologische verbindingzone en vliegroute voor vleermuizen. Ondertussen zien we de afwisseling van de haaks op deze route staande zichtlijnen en waterlopen en de variatie in de bebouwing. Het is een grootschalige structuur met portiekflats in halfopen bouwblokken, afgewisseld met stadsvilla's, galerijflats en grondgebonden woningen. Een rijk stedelijk landschap, met natuurvriendelijke oevers en veel speelplekken.

We passeren via deze route de buurten Waldeck-Zuid, Waldeck-Noord, Nieuw-Waldeck en de Componistenbuurt, allen uit verschillende bouwperiodes. Over de Groen van Prinstererlaan heen komen we aan de kant van de Albar-dastraat op het terrein van het psychiatrisch centrum Parnassia, voorheen landgoed Rozenburg, met waterlopen en eeuwenoude bomen. Bij het Dadelplein staan we dan oog in oog met het neoclassicistische landhuis uit 1775, nu een rijksmonument en in gebruik als kantoor.

Verder door het groen komen we uit op de Oude Haagweg. Aan de zuidkant ligt de Loosduinsevaart die in 1645 gegraven werd. Meer westelijk van voormalig Rozenburg ligt ook de Tuinenbuurt uit het vroege begin van de 20^e eeuw, waar we even een kijkje kunnen nemen. Het is het oudste deel van

deze wijk en heeft om die reden een sociaalhistorische waarde. Nog tot de jaren zeventig was het een eenzame enclave tussen tuinderijen.

Dit is het punt waarop we oversteken naar de volgende wijk van Loosduinen, de laatste op onze denkbeeldige fietstocht: Houtwijk. Meteen zien we dat deze buurt anders is en nieuwer. Het plan dateert van 1973 en was de laatste binnenstedelijke uitbreiding vóór de Binckhorst. Ruud Voskuil, die enige tijd lid van onze werkgroep is geweest, was één van de hoofdontwerpers en woont er zelf ook. De wijk dankt zijn naam aan de Houtweg, die oorspronkelijk dwars door het gebied liep en nu fietspad is. We volgen dit fietspad en zien een kindvriendelijke wijk, waar openbaar duidelijk is gescheiden van privé. En waar van het oude verkavelingspatroon nog veel sloten zijn overgebleven. Vanaf het parkje 't Kleine Hout volgen we de route zuidwestwaarts, langs het Tulapad, om voorbij de Houtwijklaan uit te komen bij het park Bokkefort, met waterpartij en rosarium, dat naast sportvelden midden in de wijk ligt. Hier wordt het wat stedelijker en zien we naast eengezinswoningen ook etagewoningen.

Van hieruit kunnen we ten slotte doorsteken naar de plek waar deze Loosduinse ontdekkingstocht begon, bij Kom,

Beethovenpad, Waldeck-Zuid

de Molen de Korenaer en de Abdijkerk. We kijken terug op een parcours vol wisselende tafereelen. Het stadsdeel Loosduinen laat ons zien hoezeer de groei van de stad tot verscheidenheid heeft geleid. Een bont palet van sferen en hoge kwaliteiten, de moeite waard om het te koesteren zoals het is.

Elsbeth van Hijckama Vlieg, tekst en foto's
 Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen
stadsbeeldenstadsgroen@vriendenvandenhaag.nl

Onze huurder Farber Zwaanswijk Advocaten heeft bewust voor een kantoorruimte met een monumentaal interieur gekozen. Met name vanwege de huiselijke sfeer van het pand; iedereen voelt zich hier op zijn gemak, dat komt de vertrouwelijke band tussen advocaat en cliënt ten goede. Het Brediushuis voldoet aan dit voor ons belangrijke criterium.

TIM FARBER & GUIDO ZWAANSWIJK
 FARBER ZWAANSWIJK ADVOCATEN
 PRINSEGRACHT 6

Bouw mee aan Haags karakter!
 Word certificaathouder

Stadsherstel Den Haag koopt, herstelt en beheert monumenten en beeldbepalende panden. Want het historisch karakter van Den Haag en omgeving moet behouden worden! Stadsherstel dankt een groot deel van haar vermogen aan certificaathouders. Zij steunen het gedachtegoed en werk van de organisatie door certificaten te kopen. Geïnteresseerd in certificaten van Stadsherstel?
 Kijk snel op www.stadshersteldenhaag.nl

STADS HERSTEL DEN HAAG